

**Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission**

LEAVING CERTIFICATE EXAMINATION, 2015

DANISH

HIGHER LEVEL

**Wednesday, 17 June
09:30 - 12:30**

Læs nedenstående artikel og besvar spørgsmålene i opgave I, II og III
Alle svar skal skrives på dansk.

(Maksimum 100 point)

Ud med smid-væk-kulturen: Alt fra bamser til brødristere repareres

Reparationscaféer, hvor man fikser alt fra brødristere og bamser til kuldsejlede computere, er ifølge eksperter blot et eksempel på den store og mere bæredygtige omstilling, som langsomt vil forandre vores samfund.

Sidste weekend fik en **englebamse** endelig fæstnet sine lemmer til kroppen igen. Inden bamsen sammen med sin ejer, Ava Frederikke, kom til reparations-workshop i København, hang både arme og ben og dinglede i en tynd tråd. Men nu er bamsen så god som ny. Cirka 35 mennesker kom forbi og reparerede alt fra køkkenredskaber og havemøbler til computere. En del af dem var børn, der gerne ville reparere deres kære legetøj. Arrangørerne stillede materialer, værktøj og ekspertise til rådighed i form af blandt andre en cykelsmed og en skrædder, fortæller Kirsten Dufour, som er billedkunstner hos Ydre Nørrebro Kultur Bureau YNKB.

”Det handler om, at vi gerne vil finde frem til en anden økonomi end den gængse i samfundet. En økonomi, hvor man ikke bare smider ud og køber nyt, men hvor man reparerer det, man allerede har. Jeg tror, vi alle kender til følelsen af pludselig at have en kæmpe ophobning af ting, der er gået i stykker. Vi vil gerne sætte fokus på, hvad det er for nogle værdier, vi kasserer, hver gang vi smider noget ud. Verden har et kæmpe problem med ophobning af affald, og når vi reparerer i stedet for at købe nyt, mindsker vi CO2-udslippet. Også ud fra den menneskelige vinkel er sådanne caféer en rigtig god idé. Rent mentalt er der noget godt og tilfredsstillende i at kunne klare sig selv og reparere sine egne ting, og rent økonomisk er det selvfølgelig billigere end at købe nyt”, siger hun.

I workshoppen har hun blandt andet hjulpet nogle unge piger med at reparere hullerne i en fin **uldtroje**, som formentlig ellers ville være blevet kasseret, fordi de ikke anede, hvordan de skulle gribe det an.

Hun sammenligner reparationsworkshoppen med de såkaldte klippestuer, som fandtes under og lige efter Anden Verdenskrig, hvor husmødrene lærte, hvordan de kunne klippe en slidt overfrakke om, så der kunne sys tøj til tre børn af den. Men dengang syede og reparerede man af nødvendighed. I dag kan det i mange tilfælde nærmest ikke betale sig at stoppe hullet i strømpen eller T-shirten. I stedet for at svede over håndarbejdet kan man til billige penge købe nyt tøj.

”Ja, det kan man, men det kommer også an på, hvilket menneskesyn man har. Køber man tre T-shirts for en hund, kan man være sikker på, at de er produceret under nærmest livsfarlige vilkår. Så er det bedre at bruge det op eller reparere det, man har, men det er ikke så moderne i vores tid. For mange i dag er det fuldstændig uoverstigeligt at sy en knap i, sikkert fordi de aldrig har oplevet nogen gøre det i løbet af deres opvækst”, mener Kirsten Dufour.

Reparationsworkshoppen er ifølge fagfolk blot et eksempel på, at samfundet langsomt begynder at omstille sig til et andet paradigme. Et paradigme, hvor **genbrug**, cirkulær økonomi og genanvendelse af materialer er en del af kongstanken. Det får reparationscaféerne til at dukke op. Det Økologiske Råd har sammen med blandt andre Miljø- og Energi Centret i Høje-Taastrup etableret Reparations-netværket, hvor interesserede kan få hjælp til at lave deres egne reparationscaféer. I lande som Holland og Tyskland er fænomenet langt mere udbredt. I 2009 skabte den hollandske journalist Martine Postma fænomenet Repair Café, hvor man ligesom i de danske pendanter kan komme og reparere det, der er gået i stykker. Hendes idé har bredt sig, så der nu er 275 Repair Caféer over hele verden.

På internettet kan man tale om en hel fikser-bevægelse i form af hjemmesider og fora med rådgivning om, hvordan man kan reparere noget, der er gået i stykker. På hjemmesiden sugru.com taler man ligefrem om the joy of fix - den tilfredsstillelse det giver, når man selv har repareret noget og andre bemærker, hvor fint det er.

Jasper Steinhausen er innovationschef hos Cowi og rådgiver danske virksomheder i at skabe forretning ud fra klima og bæredygtighed. Han mener, at reparationscaféerne skal ses som et led i den samlede omstilling, hvor producenterne bliver nødt til fremstille produkter med længere levetid. Mange forbrugere i dag er **fortørnede** over, at mange, særligt elektriske produkter og maskiner går i stykker, nærmest den dag garantien udløber - såkaldt planlagt forældelse.

”Mange synes, det er fjollet, at tingene går hurtigt i stykker, og meget bliver kasseret. Det føles rart at kunne reparere den trøje eller elektroniske dims, man er glad for. Dertil kommer, at producenter af elektronik begrænser muligheden for at reparere mobiltelefoner, printere og computere. For eksempel kan man ikke umiddelbart udskifte batteriet i en telefon fra Apple. Derfor er der gået sport i blandt grupper på nettet at finde en måde, så man alligevel kan reparere telefonerne - man så at sige hacker produkterne og lægger vejledningen på nettet. Jeg synes, det er ekstremt forståeligt, fordi man ellers skal betale i dyre domme for at få sine gadgets repareret. Reparationscaféerne bliver derfor den handyman, man måske går og savner i familien, som kan give en hjælpende hånd. Det er et klart signal til producenterne ”, mener han.

Selvom en reparationscafé her og der kan synes som et meget lille bidrag i kampen mod overforbrug, affald og planlagt forældede produkter, så mener Jasper Steinhausen, at vi er på vej til et **vendepunkt**, hvor alle i fødekæden må tænke i, hvor alle de ting, vi køber og forbruger, ender. Forretningen skal være cirkulær i stedet for lineær.

”Der er stadig mange forbrugere, som ikke er trætte af brug og smid væk-tanken, men som synes, det er tillukkende med for eksempel længere levetid og god tilknyttet service på en vaskemaskine eller mulighed for at kunne få den nyeste version i bytte for at aflevere den gamle tilbage. Det kommer til at slå igennem. For vi lever i en verden, hvor vi bliver et par milliarder mere til at forbruge, og derfor vil det være nødvendigt at tænke i smartere måder at drive forretning på. Nogle vil være drevet af den moralske og etiske dimension, nogle af tanken om en ny forretningsmodel og andre igen vil bare være med på den nyeste trend,” mener Jasper Steinhausen.

Af Nanna Schelde, KD, 23.januar, 2015

Teksten er blevet redigeret for at opfylde eksamenskrav uden forfatterens forudgående samtykke.

Opgave I

(maksimum 30 point)

1. Forklar betydningen af ordet ”englebamse” som det bruges i teksten
Forklar betydningen af ordet ”uldtrøje” som det bruges i teksten
Forklar betydningen af ordet ” genbrug” som det bruges i teksten
Forklar betydningen af ordet ” fortørnede” som det bruges i teksten

Forklar betydningen af ordet ”vendepunkt” som det bruges i teksten

(maks. 5×1 point)

2. Hvad laver man i en reparationscafé? Beskriv aktiviteterne med dine egne ord.
(maks. 5 point)
3. Hvad er ifølge Jasper Steinhausen forklaringen på reparationscaféernes succes?
(maks. 5 point)
4. ”Det kommer til at slå igennem. For vi lever i en verden, hvor vi bliver et par milliarder mere til at forbruge, og derfor vil det være nødvendigt at tænke i smartere måder at drive forretning på (...) forretningen skal være cirkulær og ikke lineær.” Er du enig med Jasper Steinhausen i dette synspunkt? Begrund dit svar.
(maks. 5 point)
5. ”Producenter af elektronik begrænser muligheden for at reparere mobiltelefoner, printere og computere. For eksempel kan man ikke umiddelbart udskifte batteriet i en telefon fra Apple. Derfor er der gået sport i blandt grupper på nettet at finde en måde, så man alligevel kan reparere telefonerne - man så at sige hacker produkterne og lægger vejledningen på nettet.” Skriv en kommentar til denne kamp mellem forbrugere og producenter i smid-væk-kulturen.
(maks. 5 point)
6. De kundskaber og værdier, som reparationscafeerne står for, medvirker ikke blot til en bedre økonomi, men også til et bedre menneske. Kommenter dette synspunkt ud fra din læsning af teksten som helhed.
(maks. 5 point)

Opgave II

(maksimum 30 point)

Ud fra din læsning af teksten som helhed bedes du overveje, hvordan smid-væk-kulturen kan påvirke os mennesker i bredere forstand. Kan vores smid-væk-adfærd over for brugsgenstande også påvirke vores syn på venskaber og parforhold? I DK ender f.eks. 46% af alle vielser i skilsmisse, og på Facebook kan man ”slette” venner, hvis man ikke vil have dem mere. Er det også en art smid-væk-kultur? Skriv en kommentar om det på ca. 100 ord.

Opgave III

(maksimum 40 point)

Skriv et essay på cirka 300 ord om ét af disse to emner:

- Rigdom og velfærd er en garanti for et lykkeligt liv

ELLER

- ”Den er rigest, som er tilfreds med mindst” (*Sokrates*)